

نقش پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان راهنمایی شهر تبریز

سیده سارا شهابی^۱ و علی جعفری^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان راهنمایی بود. پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه پژوهش شامل کلیه معلمان و دانش‌آموزان شهر تبریز بود. نمونه پژوهش، ۱۰۰ نفر از بین معلمان و ۵۰۰ نفر دانش‌آموز شهر تبریز که به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای و تصادفی انتخاب شدند. برای سنجش متغیرهای مورد مطالعه از پرسشنامه پرخاشگری ویلیامز، پرسشنامه افسردگی بک و پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی ریف استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج نشان داد که بین پرخاشگری، افسردگی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه منفی و معنادار و بین بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. از متغیرهای مورد مطالعه نتایج ۲۶ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی توسط متغیرهای پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، بهزیستی روان‌شناختی و افسردگی تبیین می‌شود. با توجه به مقادیر بتا، به ترتیب بهزیستی روان‌شناختی، پرخاشگری کلامی، پرخاشگری فیزیکی و افسردگی به عنوان قوی‌ترین متغیرها برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هستند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان می‌تواند نقش مهمی را در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: پرخاشگری، افسردگی، بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی.

۱. نویسنده رابط: کارشناس ارشد علوم تربیتی، دانشگاه تبریز (sarah_shahabi65@yahoo.com)

۲. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه تبریز

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۱/۱۱

مقدمه

اگر قرار است که نوجوانان در دنیای امروز با تمام ویژگی‌های همواره فزاینده رقابتی آن موفق باشند این نکته که پیشرفت‌های تحصیلی آن‌ها بیانگر توان ذاتی آن‌ها باشد امری مسلم و حیاتی است و در عین حال باید منابع روان‌شناختی برای آن‌ها فراهم باشد تا از آمادگی لازم برای رویارویی با چالش‌های زندگی برخوردار باشند. متأسفانه این امر همیشه مورد توجه قرار نمی‌گیرد، در نتیجه به اتلاف و فرسایش پتانسیل انسانی منجر می‌شود (لادر و سیاروچی^۱، ۲۰۰۰؛ به نقل از عبادی، ۱۳۹۲). پیشرفت تحصیلی^۲ از جمله مباحثی است که در محیط‌های آموزشی، به ویژه مدارس، از اهمیت زیادی برخوردار است. به نظر می‌رسد، بررسی جو روانی-اجتماعی کلاس درس دانش‌آموزان و میزان رابطه آن با پیشرفت تحصیلی از جمله موضوعاتی است که همواره مورد توجه معلمان، مدیران، دست‌اندرکاران آموزشی و پرورش و هم‌چنین والدین بوده است. تحقیقی علمی در این مورد می‌تواند به فراهم ساختن جو روانی-اجتماعی مناسب و مطلوب کمک کند. کلاس به عنوان جامعه کوچک و فرعی از افراد متفاوتی تشکیل شده است که از نظر تجارب، فرهنگ، شخصیت و ... باهم متفاوتند. این افراد خصوصیات خود را به درون کلاس می‌آورند و به همین دلیل جو روانی-اجتماعی متفاوتی بر کلاس حاکم است (میشو، کامئو و گوپلی^۳، ۲۰۰۰). بنابراین، تشکیل‌دهندگان جو روانی-اجتماعی کلاس معلم و دانش‌آموزانند که هدف عمده آن‌ها آموزش و فراگیری است، پس برای آموزش و یادگیری لازم است که جو مطلوب و مناسبی در کلاس‌ها دایر باشد (بلویه^۴، ۲۰۰۶؛ به نقل از امین آبادی، ۱۳۹۰). جو مطلوب و مناسب، روابط مثبت و هدفداری است که میان معلم و دانش‌آموزان در کلاس وجود دارد و دارای «کارآیی» است (حجت انصاری، ۱۳۸۵).

شناخت جو روانی-اجتماعی کلاس می‌تواند بازخورد باارزشی برای معلمان فراهم کند. چون این عامل در ترک تحصیل، غیبت از کلاس، اندوه و افسردگی، پرخاشگری در مقابل معلم، عدم رفاقت

1. Luthar & Cicchetti
2. academic achievement
3. Michaud, Comeau & Goupli
4. Fryi & Bloue

بین دانش‌آموزان در کلاس، عدم رضایت و علاقه به درس و یادگیری اثر دارد (میشو و همکاران، ۲۰۰۰). به نظر می‌رسد متغیرهایی مانند، پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی نقش مهمی داشته باشند که در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرند.

اولین مبحث مرتبط با پیشرفت تحصیلی، که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار می‌گیرد، پرخاشگری است. این پدیده معطوف به یک سن و دوره خاص نیست. پرخاشگری و خشونت از سنین خردسالی وجود داشته و در طول زمان تداوم یافته و در نوجوانی و بزرگسالی نیز ادامه می‌یابد. با توجه به اثرات ناخوشایند رفتار پرخاشگرانه، عصبانیت و خشونت به عنوان مشکل تلقی گردیده و نیاز به بررسی‌های بالینی و قانونی دارد (ویتلی^۱، ۲۰۰۹؛ به نقل از اختری، ۱۳۹۱). رفتار پرخاشگرانه انسان در یک سازه کلی ریشه دارد. سازه‌ای که در سطح می‌تواند به صورت خشم، خصومت، پرخاشگری جسمانی و پرخاشگری کلامی نمایان گردد. این ابعاد پرخاشگری، می‌تواند بروز انواع آسیب‌های جسمانی و روان‌شناختی را فراهم سازند. نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که پرخاشگری از شاخص‌های مهم پاره‌ای از اختلالات روانی مانند اختلال سلوک^۲ و اختلال فزون‌کنشی^۳ و اختلال شخصیت ضد اجتماعی^۴ (سادهوالکسی و راجکین، ۲۰۰۴؛ به نقل از اختری، ۱۳۹۱) به شمار می‌آید. موسوی و ابراهیمی (۱۳۸۷) در پژوهشی به بررسی ارتباط پرخاشگری معلمان با معدل آخرین سال تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه پرداخت و پرخاشگری معلمان رابطه معکوس معنادار با معدل دانش‌آموزان نشان داد. بنابراین می‌توان گفت پرخاشگری معلمان از عوامل مهم تعیین‌کننده عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است.

یکی دیگر از متغیرهای مطرح شده در این پژوهش افسردگی است که به عنوان یک وضعیت و حالت روانی است که نشانگر احساس کسالت، کمبود انرژی، ناامیدی و بی‌علاقگی است. این پدیده

1. Wheatly
2. conduct disorder
3. hyperactivity
4. antisocial personality

گاه به عنوان یک تجربه و گاه یک نگرش به زندگی محسوب و در شکل حاد آن به عنوان یک بیماری محسوب می‌شود. مواجهه با بحران‌های گوناگون زندگی اعم از بحران‌های رشدی که بیشتر درونی است و یا بحران‌های عارضی که جنبه بیرونی دارد و رویارویی با وقایع اطراف و حوادث محیطی مثل: سوگ، اندوه و... بطور طبیعی می‌تواند منجر به افسردگی گردد (میچل^۱، ۲۰۰۸؛ به نقل از مهرابی زاده، شهنی بیلاق و فتاحی ۱۳۸۷). بکر (۲۰۰۳، به نقل از ناظمی، ۱۳۹۱) در نظرخواهی از معلم در مورد رابطه با اولیا و اقداماتی که آنان برای حفظ این همکاری و رسیدگی به افسردگی و مشکلات روحی معلمان انجام می‌دهند، به این نتیجه دست یافتند که مشارکت گروه فوق در این امور، عامل مهمی در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌دانند. همچنین پیرلز (۲۰۰۵، به نقل از میرکی زاده، ۱۳۹۱) در بررسی‌های که در ۳۵ کشور انجام داد. دریافت که موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه با شرایط روحی و درآمد معلمان و سطح تحصیلات رابطه‌ای بالاتر دارند. شیوع اختلال افسردگی در بین معلمان ۹ تا ۲۰٪ (به ویژه در دوره بازنشستگی) گزارش شده است (شهبازی، ۱۳۸۴؛ به نقل از پناهپور، ۱۳۸۹). و اما شیوع افسردگی در دانش‌آموزان در مقطع راهنمایی ۱۹٪ گزارش شده است که شیوع افسردگی از سنین ۱۲ تا ۱۶ سال رو به افزایش بوده و در ۱۷ سالگی افزایش می‌یابد (جووچوک و باتیگینا، ۱۹۹۸؛ به نقل از پناهپور، ۱۳۸۹). شناسایی افسردگی و ارجاع به موقع آن از عملکردهای مهم مراقبین است. تقریباً ۱۰ تا ۱۵ درصد نوجوانان سنین مدرسه درجات متوسط تا شدید نشانه‌های افسردگی را گزارش کرده‌اند. بدیهی است که رهبری معلم در کلاس، نقش عمده‌ای در شکل‌گیری این واکنش‌ها دارد. چنان که لمیر از تحقیقات فلاندرز و آرمیدون نتیجه می‌گیرد که به ویژه این معلم است که مسؤول جو اجتماعی - عاطفی کلاس است (فری و بلویه، ۲۰۰۴؛ به نقل از امین آبادی، ۱۳۹۰). در تحقیق وانگ^۲ و همکاران (۲۰۰۲) نشان داده شده است که جو کلاس به ابعاد اجتماعی - روان‌شناختی بستگی دارد و مدیریت کلاس، اگر خوب باشد افزایش مشارکت دانش‌آموزان، کاهش رفتارهای مخرب و پرخاشگرانه و

1. Michel
2. Vang

استفاده مناسب از زمان آموزش می‌شود. توجه به مسایل و مشکلات دانش‌آموزان و مراقبت‌های مربوط به بهداشت روانی و تعلیم و تربیت آنان بسیار ارزشمند و حیات‌بخش خواهد بود. طبیعی است که هرگاه برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات لازم در زمینه رفع اختلال روانی و فکر از جمله افسردگی دانش‌آموزان صورت گیرد شاهد تحولات عظیمی در بهبود زندگی، پیشرفت تحصیلی، کسب سعادت و تحقق کرامت و ارزش‌والای آن‌ها خواهیم بود و غفلت در این امر خسارات و جبران‌ناپذیری برای جامعه به بار خواهد آورد و جوانان را دچار بحران می‌کند (سگستر مایلر، ۲۰۰۴؛ به نقل از محرمی، ۱۳۹۰).

آخرین مبحث قابل بررسی در این پژوهش بهزیستی روان‌شناختی است که به عنوان بازتابی از طرز فکر و واکنش‌های هیجانی و احساسات مثبت به رویدادهای زندگی تعریف شده است (بارترام و بونا یول، ۲۰۰۷؛ به نقل از میکائیلی، ۱۳۸۸). در سال‌های اخیر، گروهی از پژوهشگران حوزه سلامت روانی با الهام از روان‌شناسی مثبت‌نگر، رویکرد نظری و پژوهشی متفاوتی برای تبیین و مطالعه این مفهوم برگزیده‌اند. آنان سلامت روانی را معادل کارکرد مثبت روان‌شناختی تلقی و آن را در قالب اصطلاح بهزیستی روان‌شناختی مفهوم‌سازی کرده‌اند. این گروه نداشتن بیماری را برای احساس سلامت کافی نمی‌دانند، بلکه معتقدند که داشتن احساس رضایت از زندگی، پیشرفت بسنده، تعامل کارآمد و مؤثر با جهان، انرژی و خلق مثبت، پیوند و رابطه مطلوب با جمع و اجتماع و پیشرفت مثبت از مشخصه‌های فرد سالم است (میکائیلی، ۱۳۸۸). ملتفت و خیر (۱۳۹۱) طی پژوهشی به بررسی رابطه بین ادراک دانش‌آموزان از سبک زندگی رفتاری معلمان با بهزیستی روان‌شناختی در آن‌ها پرداختند، نتایج نشان داد که سبک کنترلی معلمان به صورت منفی تمام مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی را پیش‌بینی می‌کند، درحالی‌که ادراک ساختار مؤلفه‌های استقلال، رشد شخصی و تسلط بر محیط را به صورت مثبت پیش‌بینی می‌نماید. همچنین ادراک مشارکت به صورت منفی مؤلفه استقلال از بهزیستی را پیش‌بینی می‌کند.

1. Sukhodolsky & Ruchkin
2. Bartram & bonayol

بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده، می‌توان گفت، یکی از مسائل مهمی که ممکن است در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش به‌سزایی را ایفا کند، پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان است، بنابراین با توجه به مسائل ذکر شده در این پژوهش سعی می‌شود به این سوال پاسخ داده شود که آیا بین پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود دارد؟

روش

روش این پژوهش از نوع توصیفی و با توجه به اهداف آن از نوع همبستگی است.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری پژوهش را کلیه آموزگاران و دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر تبریز در سال ۱۳۹۵ تشکیل می‌دهند. که با توجه به آمار ارائه شده آموزش و پرورش شهرستان تبریز ۹۲۰ نفر آموزگار و تعداد دانش‌آموزان ۱۴۶۲۳ نفر است. حجم نمونه با توجه به اینکه در پژوهش همبستگی ۳۰ نفر است (دلاور، ۱۳۹۰) برای افزایش اعتبار بیرونی ۱۰۰ نفر آموزگار و ۵۰۰ دانش‌آموز در نظر گرفته شد، نمونه‌گیری ابتدا به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای انجام گرفت؛ بدین ترتیب که ابتدا شهر تبریز به پنج منطقه (شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز شهر) تقسیم شد سپس از هر منطقه ۵ مدرسه انتخاب و از هر مدرسه به شیوه تصادفی ۴ آموزگار و ۲۰ دانش‌آموز انتخاب گردید. لازم به ذکر است معدل ترم گذشته دانش‌آموزان، به عنوان ملاک پیشرفت تحصیلی آنان در نظر گرفته شد. در راستای اندازه‌گیری متغیرهای مورد مطالعه از ابزارهای زیر استفاده شد:

پرسشنامه پرخاشگری: توسط ویلیامز و همکاران (۱۹۹۶) از پرسش‌نامه پرخاشگری باس و پری^۱ (۱۹۹۲) گرفته شده است این پرسش‌نامه ۲۶ آیتم دارد که هر آزمودنی می‌بایست در پاسخ به سؤالات یکی از گزینه‌های هر گز (۱)، به ندرت (۲)، گاهی (۳)، اغلب (۴)، همیشه (۵)، را انتخاب نماید. این

پرسش‌نامه دو مؤلفه پرخاشگری فیزیکی / خشم و پرخاشگری کلامی / خصومت را مورد سنجش قرار می‌دهد. ضریب پایایی بازآزمایی (بعد از نه هفته) پرسش‌نامه پرخاشگری و مؤلفه‌های آن از ۰/۷۲ تا ۰/۸۰ گزارش شده است. ضریب همبستگی پرسش‌نامه پرخاشگری با مقیاس خشم نووکا^۱ (۱۹۹۴) ۰/۷۹ گزارش شده است. ضریب همبستگی مؤلفه پرخاشگری فیزیکی / خشم و مؤلفه‌های پرخاشگری کلامی / خصومت با مقیاس خشم به ترتیب ۰/۷۳ و ۰/۷۴ است (اختری، ۱۳۹۲).

پرسشنامه افسردگی بک: پرسشنامه افسردگی بک ابتدا در سال ۱۹۶۱ توسط بک، مندلسون، موکو راباف معرفی شد، در سال ۱۹۷۱ مورد تجدید نظر قرار گرفت و در سال ۱۹۷۸ منتشر گردید. بک و همکاران (۱۹۷۱) ثبات درونی این ابزار را ۷۳ درصد تا ۹۳ درصد با میانگین ۸۶ درصد و ضریب آلفا برای گروه بیمار ۸۶ درصد و غیر بیمار ۸۱ درصد گزارش کرده‌اند. این پرسشنامه که شامل ۲۱ سوال است. یک مقیاس چهار درجه‌ای از صفر تا ۳ است. بدین ترتیب نمره کل پرسش‌نامه دامنه‌ای از صفر تا ۶۳ دارد. این ماده‌ها در زمینه‌هایی مثل غمگینی، بدبینی، احساس ناتوانی و شکست، احساس گناه، آشفتگی خواب، از دست دادن اشتها، از خود بی‌زاری و... هستند. به این ترتیب که ۲ ماده از آن به عاطفه، ۱۱ ماده به شناخت، ۲ ماده به رفتارهای آشکار، ۵ ماده به نشانه‌های جسمانی و ۱ ماده به نشانه‌شناسی میان فردی اختصاص یافته است. به این ترتیب این مقیاس، درجات مختلف افسردگی را از خفیف تا بسیار شدید تعیین می‌کند و دامنه نمرات آن از حداقل صفر تا حداکثر ۶۳ است (بک^۲ و همکاران، ۱۹۷۵). در پژوهش وهاب زاده (۱۳۵۲) و چگینی (۱۳۸۱)، اعتبار پرسشنامه بک، بالا گزارش شده و از ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ متغیر بوده است. بک، استیر و براون (۲۰۰۰) ثبات درونی این ابزار را ۷۳٪ تا ۹۲٪ با میانگین ۸۶٪ و ضریب آلفا برای گروه بیمار ۸۶٪ و غیر بیمار ۸۱٪ گزارش کرده‌اند (فتحی آشتیانی، ۱۳۸۷؛ به نقل از زمانلو، ۱۳۹۲).

پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی: این مقیاس را ریف (۱۹۸۹) ساخته و در سال ۲۰۰۲ مورد

1. Novako

2. Beek

تجدید نظر قرار گرفته است (هوسر^۱ و همکاران، ۲۰۰۵). این مقیاس ۵۴ سوال دارد و شش عامل خود مختاری، تسلط بر محیط، رشد شخصی، ارتباط مثبت با دیگران، هدفمندی در زندگی و پذیرش خود را می‌سنجد، ضمن اینکه مجموع نمرات این شش عامل به صورت نمره کلی بهزیستی روان‌شناختی محاسبه می‌شود. روایی و پایایی مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی در پژوهش‌های متعددی مناسب گزارش گردیده است. دایرندوک^۲ (۲۰۰۵) همسانی درونی خرده مقیاس‌ها را مناسب و آلفای کرونباخ آن‌ها را بین ۰/۷۷ تا ۰/۹۰ یافته است. چمت^۳ و ریف (۱۹۹۷) همسانی درونی مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی را بین ۰/۸۲ تا ۰/۹۰ گزارش داده‌اند. روایی نسخه فارسی پرسش‌نامه در مطالعه بیانی، کوچکی و بیانی (۱۳۷۸) مطلوب گزارش شده بود (حبیبی، ۱۳۹۱). لازم به ذکر است معدل ترم گذشته دانش‌آموزان نیز، به عنوان ملاک پیشرفت تحصیلی آنان در نظر گرفته شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات توسط پژوهشگر، داده‌های گردآوری شده به کمک نرم‌افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل (همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره) قرار گرفت.

نتایج

براساس یافته‌ها، ۲۱ درصد در گروه سنی ۲۰-۲۵ ساله، ۲۰ درصد ۲۵ تا ۳۰ ساله، ۱۳ درصد ۳۰ تا ۳۵ ساله، ۱۹ درصد ۳۵ تا ۴۰ ساله، ۱۴ درصد ۴۰ تا ۴۵ ساله و ۱۳ درصد ۴۵ به بالاتر قرار داشتند. ۴۳ درصد زن و ۵۷ درصد مرد بودند. ۱۳ درصد دیپلم، ۲۵ درصد فوق دیپلم، ۴۸ درصد لیسانس و ۱۴ درصد دارای تحصیلات بالاتر بودند. در حوزه رضایت شغلی ۲۸ درصد رضایت شغلی کم، ۶۴ درصد متوسط و ۸ درصد زیاد بودند و ۵۶ درصد متأهل و ۴۴ درصد مجرد بودند.

1. Hauser
2. Direndonck
3. Schmutte

Vol.8, No.3/121-140

دوره‌ی ۸، شماره‌ی ۳/۱۴۰-۱۲۱

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی

متغیر	M	SD
پرخاشگری	۹۶/۵۰	۴/۹۲
افسردگی	۴۹/۴۴	۴/۲۳
بهزیستی روان‌شناختی	۲۰۲/۲۵	۷/۳۱
پیشرفت تحصیلی	۱۵/۸۱	۱/۱۵

طبق نتایج جدول ۱ میانگین و (انحراف معیار) پرخاشگری ۹۶/۵۰ و (۴/۹۲)، افسردگی ۴۹/۴۴ و (۴/۲۳) و بهزیستی روان‌شناختی ۲۰۲/۲۵ و (۷/۳۰) و پیشرفت تحصیلی برابر با ۱۵/۸۱ (۱/۱۵) است.

جدول ۲. نتایج ضریب همبستگی پیرسون

متغیرها	آماره	پرخاشگری فیزیکی	پرخاشگری کلامی	افسردگی	بهزیستی روان‌شناختی
پیشرفت تحصیلی	ضریب همبستگی	*-۰/۲۱۹	*-۰/۲۶۲	*-۰/۲۲۱	*۰/۳۹۳
سطح معناداری		۰/۰۲	۰/۰۰۸	۰/۰۲	۰/۰۰۰

* معناداری خطای آزمون در سطح ۰/۰۵

طبق نتایج جدول ۲ با توجه به اینکه سطح معناداری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت که پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی و افسردگی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بین بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری

متغیرهای پیش بین	MR	RS	F	ضرایب غیر استاندارد	استاندارد	t
				B	SE	(Beta)
antconst	-	-	-	۱۲/۳۶۸	۳/۹۵۵	۳/۱۲۷**
پرخاشگری فیزیکی	۰/۲۱۹	۰/۰۴۸	۴/۹۲۷**	-۰/۰۶۸	۰/۰۳۱	-۲/۲۲۰**
پرخاشگری کلامی	۰/۳۶۳	۰/۱۳۲	۷/۳۶۷***	-۰/۰۹۰	۰/۰۲۹	-۳/۰۶۴**
بهزیستی روان‌شناختی	۰/۴۷۹	۰/۲۲۹	۹/۵۲۶***	۰/۰۵۱	۰/۰۱۵	۳/۴۸۹***
افسردگی	۰/۵۱۱	۰/۲۶۱	۸/۳۹۲***	-۰/۰۵۱	۰/۰۲۵	-۲/۰۱۸*

* معناداری در سطح ۰/۰۵ ** معناداری در سطح ۰/۰۱ *** معناداری در سطح ۰/۰۰۱

برای تعیین تأثیر هر یک از متغیرهای، پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، بهزیستی روان‌شناختی و افسردگی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیر ملاک، با تحلیل رگرسیون چندمتغیری به روش ورود تحلیل شدند. همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود نتایج نشان می‌دهد که حدود ۲۶ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی توسط متغیرهای پیش‌بین تبیین می‌شود. با توجه به مقادیر بتا، به ترتیب بهزیستی روان‌شناختی ($Beta=0/322$)، پرخاشگری کلامی ($Beta=-0/292$)، پرخاشگری فیزیکی ($Beta=-0/219$) افسردگی ($Beta=-0/186$) و به عنوان قوی‌ترین متغیرها برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هستند. لازم به ذکر است که بهزیستی روان‌شناختی رابطه‌ی مثبت و پرخاشگری فیزیکی، کلامی و افسردگی رابطه منفی با پیشرفت تحصیلی دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان راهنمایی بود. نتایج نشان داد بین پرخاشگری فیزیکی و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان راهنمایی رابطه معنادار منفی وجود دارد. پس می‌توان گفت این یافته با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همسواست، از جمله با پژوهش زرگر و همکاران (۱۳۸۷)، خزاعی و همکاران (۱۳۹۲)، سلمانی و همکاران (۱۳۸۷)، مهربانی‌زاده هنرمند و همکاران (۱۳۸۷)، پلنگی و رضایی (۱۳۹۵) و ون دروال (۲۰۰۳) که نشان می‌دهند، افرادی که مورد قلدری و پرخاشگری خشن توسط دیگران قرار می‌گیرند، از لحاظ بهزیستی دارای شرایط مطلوبی نیستند. در واقع افرادی که قربانی خشونت می‌شوند، حالاتی از اضطراب، افسردگی و تمایل به خودکشی را تجربه می‌کنند. نتایج پژوهش نشانگر آن است که در سال‌های ابتدایی، متغیرهایی همچون محیط اجتماعی و عاطفی حاکم بر کلاس درس و نیز نبود تنش در کلاس در پیشرفت تحصیلی و نیز حفظ بهداشت روانی دانش‌آموزان بیش‌تر از عوامل دیگر تأثیر گذارند (ماهر، ۲۰۰۷) و همچنین نوع ارزشیابی بر ایجاد انگیزه، تضمین توجه و حضور منظم شاگردان در کلاس مؤثر است (زمانی فرد، ۲۰۰۴).

همچنین نتایج نشان داد که بین پرخاشگری کلامی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه رابطه معنادار منفی وجود دارد. نتیجه بدست آمده، با نتایج برخی محققان همسویی دارد، از جمله ناطقی و سیفی (۱۳۹۱)، عاشوری، ترکمن و فدایی (۱۳۸۶)، هالچین و ویتبورن (۲۰۰۳)، پازنده، شرقی و کرمی نوری (۱۳۸۳)، خدائناهی، حیدری و شهیدی (۱۳۹۲)، موسوی و همکاران (۱۳۸۷) طی مطالعاتی به بررسی ارتباط پرخاشگری معلمان با معدل آخرین سال تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه پرداختند و پرخاشگری معلمان رابطه معکوس معنادار با معدل دانش‌آموزان نشان داد. همچنین دزوکا و دالبرت^۱ (۲۰۰۷) طی دو مطالعه مستقل با دو گروه ۴۷۲ و ۲۱۰ نفری از معلمان دبیرستانی در اسلواکی نشان داده‌اند که رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان در مقابل معلمان با عاطفه مثبت و رضایت از زندگی دارای رابطه منفی و معکوس است. به عبارت دیگر هرچه میزان رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان در مقابل معلمان بالا می‌رود، به همان میزان احساس شادمانی و نشاط و همچنین رضایت از زندگی خود کاهش می‌یابد.

نتایج نشان داد که بین میزان افسردگی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه رابطه معنادار منفی وجود دارد. این یافته با نتایج محققان پیشین همسو است. از جمله با پژوهش‌های خطیبی (۱۳۸۰)، امینی (۱۳۸۵)، حسن‌پور و نادری (۱۳۸۶)، کریستین (۲۰۰۳)، عنبری و همکاران (۱۳۹۲) و اسمخانی اکبری نژاد و همکاران (۱۳۸۹) که بیان داشته‌اند معلمان در مورد رابطه با اولیا و اقداماتی که آنان برای حفظ این همکاری و رسیدگی به افسردگی و مشکلات روحی معلمان انجام می‌دهند، به این نتیجه دست یافتند که مشارکت گروه فوق در این امور، عامل مهمی در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌دانند. همچنین با پژوهش پیرلز (۲۰۰۵)، به نقل از میرکی زاده، (۱۳۹۱) که در ۳۵ کشور انجام داد و دریافت که موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه با شرایط روحی و در آمد معلمان و سطح تحصیلات رابطه‌ای بالاتر دارند. و نیز امینی (۱۳۸۵) طی پژوهشی به بررسی رابطه باورهای فراشناختی با افسردگی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر شهرستان اشنویه پرداختند،

نتایج پژوهش نشان داد که فراشناخت با سلامت روانی و پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنادار دارد، همچنین میان نمرات افسردگی دانش‌آموزانی که در سطح مختلف فراشناخت قرار داشتند، تفاوت وجود دارد.

همچنین نتایج نشان داد که بین میزان بهزیستی روان‌شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. وبا نتایج محققان پیشین همسواست. از جمله بشارت (۱۳۸۷)، ملکی و همکاران (۱۳۹۱)، عبادی (۱۳۹۲)، السنبراخ (۲۰۰۷)، به نقل از ابراهیمی، (۱۳۹۱)، گل پرور و عریضی (۱۳۸۹) طی پژوهشی به بررسی رابطه بهزیستی معلمان با باور به دنیای عادلانه و رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان در مقابل آنها پرداختند نتایج نشان داد که تعامل پرخاشگری دانش‌آموزان در مقابل معلمان و باور به دنیای عادلانه برای رضایت شغلی، رضایت از زندگی و عاطفه مثبت دارای توان پیش‌بینی معنادار نیست.

نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که فقط در افراد دارای باور به دنیای عادلانه پایین، رفتار پرخاشگرانه دانش‌آموزان در مقابل معلمان قادر به پیش‌بینی عاطفه منفی است. ملتفت و خیر (۱۳۹۱) طی پژوهشی به بررسی رابطه بین ادراک دانش‌آموزان از سبک زندگی رفتاری معلمان با بهزیستی روان‌شناختی در آنها پرداختند، نتایج نشان داد که سبک کنترلی معلمان به صورت منفی تمام مؤلفه های بهزیستی روان‌شناختی را پیش‌بینی می‌کند. در حالی که ادراک ساختار مؤلفه‌های استقلال، رشد شخصی و تسلط بر محیط را بصورت مثبت پیش‌بینی می‌نماید. همچنین ادراک مشارکت بصورت منفی مؤلفه استقلال از بهزیستی را پیش‌بینی می‌کند. بر اساس نظریه خود‌تعیینی دسی و ریان (۲۰۱۴) معلمان و رفتار آنها به عنوان یکی از عوامل بافتی و اجتماعی مهمی قلمداد می‌شود که بر رفتار، نگرش و بهزیستی دانش‌آموزان اثر بسزایی دارد در ارتباط با رفتار معلمان بحث حمایت از استقلال یا کنترل معلم مسأله مهمی است. پژوهش‌های فراوان نشان می‌دهد که ادراک حمایت از خود پیروی، مشارکت و ساختار از ناحیه معلمان با بهزیستی و سلامت رابطه مثبت دارد از طرفی سبک کنترلی معلمان با سازگاری و بهزیستی رابطه منفی دارد (دسی و همکاران، ۲۰۱۴). به عنوان نمونه

نتایج یک تحقیق نشان داد محیط کلاسی که فرصت انتخاب برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند و مدیر یا معلم حامی دارند، دانش‌آموزان کلاس احساس مطلوب، عواطف مثبت و بهزیستی بالاتر را نشان می‌دهند. نوع روابط بین معلمان و شاگردان اثرات مستقیم و فوری بر بهزیستی دانش‌آموزان دارد. در ارتباط با سبک رفتاری معلمان بحث حمایت از خود استقلالی دانش‌آموزان یا کنترل کردن همچنین مشارکت معلمان و فراهم کردن محیط ساختارمند برای دانش‌آموزان بحث مهمی است. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که پرخاشگری، افسردگی و بهزیستی روان‌شناختی معلمان می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد.

مانند هر پژوهشی در علوم انسانی این پژوهش نیز دارای محدودیت‌ها و پیشنهاداتی است از جمله محدودیت‌های این پژوهش، منحصر بودن نمونه پژوهش به یک شهر، عدم دسترسی به نمرات و وضعیت تحصیلی کودکان برای انجام نمونه‌گیری دقیق، عدم همکاری برخی مدارس و دانش‌آموزان جهت تکمیل پرسشنامه، روند پژوهش را با مشکل مواجه کرد. پیشنهاد می‌شود که برای به‌دست آوردن نتایج با تعمیم پذیری و اعتبار بیشتر از مصاحبه‌های بالینی ساختاریافته و مشاهده رفتار در کنار پرسشنامه‌ها استفاده گردد. پیشنهاد می‌شود که مشابه این پژوهش در مناطق جغرافیایی دیگر و فرهنگ مختلف اجرا شود و نتایج بایکدیگر مقایسه شوند. پیشنهاد می‌شود که جهت افزایش اعتبار بیرونی، پژوهش‌های آتی با حجم نمونه بالاتری انجام گیرد تا نتایج قابلیت تعمیم بالاتری پیدا کند. با توجه اینکه پرخاشگری و افسردگی معلمان باعث پایین آمدن پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. و نیز با توجه به نقش بهزیستی روان‌شناختی در افزایش پیشرفت تحصیلی، باید برنامه‌هایی برای آموزش و کنترل و اصلاح رفتار معلمان به کار برده شود.

منابع

امین آبادی، زهرا. (۱۳۹۰). مقایسه اثر بخشی دو روش آموزش راهبردهای فراشناختی و آموزش به وسیله نرم افزار بر بهبود کارکردهای شناختی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مبتلا به نارساخوانی. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی.

- اختری، فرزاد. (۱۳۹۱). مقایسه سطح پرخاشگری، گرایش به خودکشی و نشانگان اختلالات روانی در معتادین به مواد مخدر، محرک و جامعه بهنجار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.
- ابراهیمی اردی، یوسف. (۱۳۹۱). نقش مکانیسم‌های دفاعی و تاب‌آوری در پیش‌بینی آسیب‌پذیری روانی مبتلایان به آسم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.
- امینی، بهروز. (۱۳۸۵). بررسی رابطه باورهای فراشناختی با سلامت روانی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر شهرستان اشویه. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۶(۱۹)، ۱۴۱-۱۵۴.
- بشارت، محمد علی. (۱۳۸۷). رابطه نارسایی هیجانی با اضطراب، افسردگی، درماندگی روان‌شناختی و بهزیستی روان‌شناختی. فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، ۳(۱۰)، ۲۴-۴۶.
- پازنده، فرزانه؛ شرقی، نرگس و کرمی نوری، رضا. (۱۳۸۳). بررسی رابطه ناباروری با بهزیستی روان‌شناختی و رضایت مندی از زندگی و پرخاشگری. فصلنامه پژوهنده، ۹(۳۵۵)، ۳۴۲-۳۶۰.
- پلنگی، ابوالفضل و رضایی، الهام. (۱۳۹۵). مقایسه‌ی بهزیستی روانی و کنترل خشم در مادران کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری و عادی. مجله‌ی ناتوانی‌های یادگیری، ۶(۲)، ۳۸-۵۱.
- پناهپور، جمیله. (۱۳۸۹). بررسی رابطه افسردگی و سلامت روان دانشجویان دانشگاه پیام نور گرمی. پایان‌نامه کارشناسی روان‌شناسی عمومی، دانشگاه پیام نور گرمی.
- تمنایی فر، محمد رضا و گندمی، زینب. (۱۳۹۰). رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. فصلنامه راهبردهای آموزش، ۴(۱)، ۱۵-۱۹.
- خطیبی، نرجس. (۱۳۸۰). بررسی افسردگی در دختران نوجوان دبیرستان‌های عادی دختران شهر تهران. فصلنامه یافته‌های نور روان‌شناسی، ۴(۳)، ۲۱-۲۹.
- خداپناهی، محمد؛ باعزت، فرشته؛ حیدری، محمود و شهیدی، شهریار. (۱۳۹۲). بررسی نقش راهبردهای شناختی و انگیزشی در پیشرفت تحصیلی و کاهش مشکلات روان‌شناختی دانشجویان. مجله روان‌شناسی، ۱۶، ۳۳۱-۳۴۶.

خزاعی، طیبه؛ شریف زاده، غلامرضا؛ اکبرنیا، مرضیه؛ پیری، مهران و قنبر زاده، ناهید. (۱۳۹۲). ارتباط افسردگی و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بیرجند در سال ۱۳۹۱. *فصلنامه مراقبت‌های نوین*، ۱۰(۲)، ۱۴۱-۱۴۸.

حسن پور، معصومه و نادری، علی اکبر. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر هشت هفته حرکات ایروبیکی بر میزان افسردگی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال اول دوره متوسطه ناحیه ۲ خرم‌آباد. *مجله حرکت*، ۳۱، ۱۰۱-۱۱۴.

دلاور، علی. (۱۳۹۰). مبانی نظری و عملی در علوم انسانی و اجتماعی. تهران، انتشارات رشد. زرگر، یلدا؛ نجاریان، بهنام و نعیمی، علی. (۱۳۸۷). بررسی رابطه و ویژگی‌های شخصیتی (هیجان خواهی، ابراز وجود، سرسختی روان‌شناختی)، نگرش مذهبی و رضایت زناشویی با مشکلات تحصیلی. *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۳(۱)، ۹۹-۱۲۰.

سلمانی، محمد رضا؛ بهاری، سیف‌اله و گودرزی، بهزاد. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر جو روانی-اجتماعی کلاس بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان کاشان. *فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی*، ۳(۴)، ۶۳-۸۲.

حجت انصاری، احمد. (۱۳۸۵). بررسی تأثیر جو روانی-اجتماعی کلاس بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی عمومی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.

حیبی، یعقوب. (۱۳۹۱). مقایسه بهزیستی روان‌شناختی و مکانیزم‌های دفاعی در دانش‌آموزان با و بدون لکنت زبان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی.

عاشوری، احمد؛ ترکمن ملایری، مهدی و فدایی، زهرا. (۱۳۸۶). اثر بخشی گروه درمانی متمرکز بر ابراز وجود در کاهش پرخاشگری و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی. *مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۴(۴)، ۳۸۹-۳۹۳.

عنبری، زهره؛ جمیلیان، حمیدرضا؛ رفیعی، محمد؛ قمی، مهین و مسلمی، زهرا. (۱۳۹۲). رابطه رضایت از رشته تحصیلی با سلامت روان و پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۳(۶)، ۴۸۹-۴۹۷.

- عبادی، مریم. (۱۳۹۲). بررسی مقایسه‌ای هوش هیجانی، انگیزش و خودکارآمدی بر اساس شیوه‌های فرزند پروری در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان گرمی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز دانشکده علوم انسانی و تربیتی.
- گل‌پرور، محسن؛ عریضی، حمید رضا. (۱۳۸۹). رابطه بهزیستی معلمان با باور به دنیای عادلانه و رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان در مقابل آنها. *پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، ۳(۳)، ۲۵-۳۵.
- محرمی، الهام. (۱۳۹۰). مقایسه هویت‌یابی، از خود بیگانگی و مهارت‌های اجتماعی بین نوجوانان واجد والدین و فاقد والدین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی بالینی، دانشگاه محقق اردبیلی.
- مهرابی زاده هنرمند، محمد؛ شهنی ییلاق، میهن و فتحی، کریم. (۱۳۸۷). *بررسی افسردگی، هیجان‌خواهی، پرخاشگری، سبک‌های دلبستگی و وضعیت اقتصادی - اجتماعی به عنوان پیش‌بین‌های دلبستگی به مواد مخدر در نوجوانان پسر شهر اهواز*. *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۳(۱۵)، ۱۵۳-۱۷۰.
- میکائیلی، فرزانه. (۱۳۸۸). روابط ساختاری بین بهزیستی روان‌شناختی با هوش هیجانی ادراک شده، توانایی کنترل تفکر منفی و افسردگی مادران کودکان کم‌توان ذهنی و مقایسه آن با مادران کودکان عادی. *مجله پژوهش در حیطه کودکان استثنایی*، ۹(۲)، ۱۰۳-۱۲۰.
- موسوی، سید غفور و ابراهیمی، امرالله. (۱۳۸۷). ارتباط پرخاشگری والدین با آخرین سال تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. *مجله پژوهشی حکیم*، ۱۱(۴)، ۳۴-۳۷.
- میرکی زاده، مهدی. (۱۳۹۱). رابطه مشارکت والدین با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی مدارس پسرانه شهر گرگان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته مدیریت آموزشی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اردبیل.
- ملفت، قوام و خیر، محمد. (۱۳۹۱). رابطه بین ادراک دانش‌آموزان از سبک زندگی رفتاری معلمان با بهزیستی روان‌شناختی در آنها. *مجله علوم رفتاری*، ۶(۳)، ۲۶۳-۲۷۰.
- ناطق، فائزه و سیفی، محمد. (۱۳۹۱). تأثیر ارزشیابی توصیفی بر پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانش‌آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۳(۴)، ۱۲۹-۱۴۶.

ناظمی، پریسا. (۱۳۹۱). بررسی رابطه افسردگی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام نور گرمی. پایان نامه کارشناسی رشته علوم تربیتی. دانشگاه پیام نور گرمی.

هالچین، ریچارد پی و ویتبورن، سوزان کراس. (۲۰۰۳). آسیب شناسی روانی. دیدگاه‌های بالینی درباره اختلالات روانی. ترجمه: سید محمدی، یحیی. (۱۳۸۳). تهران، انتشارات روان.

- Akhtari, F. (2012). Comparison of aggression level, suicidal tendency, and mental disorders syndrome in addicts, stimulants and normal society. M.Sc. in Public Psychology, Islamic Azad University, Ardabil Branch. (Persian)
- Amin Abadi, Z. (2011). Comparing the effectiveness of two methods of teaching cognitive strategies and software training on improving cognitive functions and academic achievement in students with dyslexia. Masters Degree in Psychology, University of Mohaghegh Ardabili. (Persian)
- Amini, B. (2006). The relationship between metacognitive beliefs with mental health and academic achievement of male students in Ashnouveh. *Journal of Educational Innovation*, 6 (19): 141-154. (Persian)
- Anbari, Z., Jamilian, H. R., Rafiei, M., Qomi, M., & Moslem, Z. (2013). The relationship between degree satisfaction with mental health and academic achievement among Arak University of medical sciences students. *Iranian Journal of Medical Education*, 13 (6): 489-497. (Persian)
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annu. Reviv. Psycholgy*, 53(3): 27 -51.
- Ashouri, A., Turkmen Malayer, M., & Fadai, Z. (2007). The effectiveness of focused group therapy on expression in reducing aggression and improving academic achievement in high school students. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 14 (4): 389-393. (Persian)
- Bardi, A., & Ryff, C. D. (2007). Interactive effects of traits on adjustment to life transition. *Journal of Personality*, 75: 955- 983.
- Baumeister, R. F., Dale, K., & Sommer, K. L. (1998). Freudian defence mechanisms and empirical finding in modern social psychology: Reaction formation, projection, displacement, undoing, isolation, sublimation and denial. *Journal of Personality*, 66(6): 1081- 1123.
- Besharat, M. A. (2008). The relationship between emotional failure with anxiety, depression, psychological distress and psychological well-being. *Journal of Modern Psychological Research*, 3 (10): 24-46. (Persian)
- Carstensen, L.L. (1996). Social and emotional patterns in adulthood: Support for socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, 7: 331- 338.
- Chrouser Ahrens, C. J., & Ryff, C. D. (2006). Multiple roles and well- being: Sociodemographic and psychological moderators. *Sex Roles*, 55: 801- 815.
- Cloninger, C. (2004). *Feeling Good: The science of well – being*. New York: Oxford University press.

- Deci, E.L., Ryan, R.M., Gagne, M., Leone, D.R., Usunov, J., & Komazheva, B.P. (2001). Need satisfaction, motivation, and well being in the work organizations of a former Eastern Bloc country. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27 (8): 930-42.
- Delaware, A. (2011). Theoretical and Practical Foundations in the Humanities and Social Sciences. Tehran: Roshd Publications. (Persian)
- Denver, J. (2010). Ageism and psychological well-being in older adults. PH.D thesis in psychology, united states of America, Louisiana State University.
- Diener, E. (2003). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55: 34-43.
- Diener, E., Ishii, S. & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Reviews Psychology*, 54: 403-425.
- Dzuka, J., & Dalbert, C. (2007). Students' violence against teachers' well-being and the belief in a just world. *European Psychologist*, 12(4):253-260.
- Ebadi, M. (2013). Comparative study of emotional intelligence, motivation, and self-efficacy based on parenting styles in high school female students in Garmy. M.Sc. in Educational Psychology, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Faculty of Humanities and Education. (Persian)
- Ebrahimi Ardi, Y. (2012). The role of defense and reproductive mechanisms in predicting the psychological vulnerability of asthma sufferers. MSc in Clinical Psychology, Islamic Azad University, Ardabil Branch. (Persian)
- Golparvar, M., Arizi, H. R. (2010). The relationship of teachers' well-being with the belief in a just world of aggressive behavior by students. *Psychological Health Research*, 3 (3): 25-35. (Persian)
- Habibi, Y. (2012). Comparison of psychological well-being and defense mechanisms in students with and without stuttering. M.Sc., Department of General Psychology, University of Mohaghegh Ardabili. (Persian)
- Halchin, R. P., & Whitburn, S. C. (2003). Psychopathology. Clinical perspectives on mental disorders. Translated by: Seyyed Mohammadi, Yahya. (2003). Tehran, Psychological Pub. (Persian)
- Hasanpour, M., & Naderi, A. A. (2007). The effect of eight weeks of aerobic exercise on depression and academic achievement of first year high school female students in Khorramabad 2 district. *Journal of Harakat*, 31:101-114. (Persian)
- Hojat Ansari, A. (2006). The effect of classroom psychosocial climate on primary school students' academic achievement in Tehran. M.Sc., Department of General Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran. (Persian)
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of personality and social psychology*, 82: 1007-1022.
- Khatibi, N. (2001). Depression in adolescent girls in normal high school girls in Tehran. *Journal of New Psychological Findings*, 4 (3): 21-29. (Persian)
- Khazaei, T., Sharifzadeh, Gh., Akbarnia, M., Piri, M., & Ghanbarzadeh, N. (2013). The relationship between depression and self-esteem with academic achievement in Birjand students in 2011. *Modern Care Quarterly*, 10 (2):141-148. (Persian)

- Khodapanahi, M., Baazat, F., Heydari, M., & Shahidi, Shahriar. (2013). The role of cognitive and motivational strategies in academic achievement and reduction of students' psychological problems. *Journal of Psychology*, 16: 331-346. (Persian)
- Mehrabi Zadeh Honarmand, M., Shahani Villages, M., & Fathi, K. (2008). The study of depression, sensation seeking, aggression, attachment styles and socioeconomic status as predictors of drug attachment in Ahwaz male adolescents. *Journal of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz*, 3 (15): 153-170. (Persian)
- Michaud, P., Comeau, M., & Goupli. G. (2000). Le climat apprentiss age: lse Perceptions et les attents les eleves et des enseignants, *Revue Canadien de l education*, 15(1): 57-69.
- Mikaeili, F. (2009). Structural relationships between psychological well-being with perceived emotional intelligence, ability to control negative thoughts and depression in mothers of mentally retarded children and comparison with mothers of normal children. *Journal of Research in Exceptional Children*, 9 (2):103-120. (Persian)
- Mirkizadeh, M. (2012). The relationship between parent participation and academic achievement in Gorgan elementary school elementary school students. Master thesis. Educational Management. Islamic Azad University of Science and Research Branch of Ardabil. (Persian)
- Moharrami, E. (2011). Comparison of identity seeking, alienation, and social skills among adolescents with and without parents. Masters Degree in Clinical Psychology, University of Mohaghegh Ardabili. (Persian)
- Mousavi, S. Gh., & Ebrahimi, A. (2008). The relationship between parental involvement and the last year of elementary school students. *Hakim Research Journal*, 11 (4): 34-37. (Persian)
- Multafet, Gh., & Khir, M. (2012). The relationship between students 'perceptions of teachers' behavioral lifestyle and their psychological well-being. *Journal of Behavioral Sciences*, 6 (3): 263-270. (Persian)
- Nateghi, F., & Seifi, M. (2012). The impact of descriptive evaluation on academic achievement and mental health in elementary fourth grade male students. *New Approach in Educational Management*, 3 (4):129-146. (Persian)
- Nazmi, P. (2012). Investigating the relationship between depression and academic achievement in payam Noor University Students. Undergraduate dissertation in educational sciences. Payam Noor University of Gergy. (Persian)
- Palanghi, A., & Rezaei, A. (2017). A comparison of psychological well-being and control of anger in mothers of children with learning disabilities and normal children. *Journal of Learning Disabilities*, 6(2):38-51. (Persian)
- Panahpur, J. (2010). The relationship between depression and mental health in Payam Noor University students. BSc in General Psychology, Payam Noor University. (Persian)
- Pazandeh, F., Sharghi, N., & Karami Nouri, R. (2004). The relationship between infertility and psychological well-being and life satisfaction and retirement. *Pajoohandeh Journal*, 9 (355), 342-360. (Persian)

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2014). To be happy or to be eudaimonic well-being". In S. Fiske (Ed.). *Annual Review of Psychology*, 52:141-166.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Direction in Psychological Science*, 4: 99-103.
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become with you are: A eudemonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9: 13- 39.
- Ryff, C.D. (1989). Happiness is everything or is it? Exoloration on the meaning of psychological well-being. *Jornal of Personality and Social Psychology*, 6:1069-1081.
- Ryff, C.D. (1991). Possible selves in adulthood and old age: A tale of shifting horizons. *Psychology and Aging*, 6: 286-295.
- Ryff, C.D., & Keys, C.L. (1995). The structure of psychological well- being revisited. *Jornal of Personality and Social Psychology*, 69: 719-727.
- Ryff, C.D., Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological Inquiry*, 19: 1-28.
- Ryff, C.D.,& Keyes, C. (2002). Know they self and become what you are: A eudemoninc approach to psychological well-being. *Journnal Happiness Studies*, 9:13-39.
- Salmani, M. R., Bahari, S., & Goodarzi, B. (2008). The effect of classroom psychosocial climate on academic achievement of fifth elementary students in Kashan. *Journal of New Thoughts in Educational Sciences*, 3 (4): 63-82. (Persian)
- Strauser, D. R., Lustig, D. C., & Ciftci, A. (2008). Psychological well- being: Its relation to work personality, vocational identity, and career thoughts. *Journal of Psychology*,142: 21-35.
- Sukhodolsky, D. G., & Ruchkin, V. V. (2004). Association of normative beliefs and anger with aggression and antisocial behavior in Russian Male Juvenile offenders and high school students. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32 (2): 225 - 236.
- Tamanatifar, M. R., & Gandemi, Z. (2011). The relationship between achievement motivation and academic achievement in students. *Journal of Education Strategies*, 4 (1):15-19. (Persian)
- Vayena, E., & Rowe, PJ. (2002). medical and social aspects of assisted reproduction. Geneva: World health Organization.
- Veenema, A. H., Meijer, O. C., De Kloet, E. R., & Koolhaas, J. M. (2003). Genetic selection for coping style predict susceptibility. *Journal of Neuroendocrinology*, 15(3): 256 -267.
- Zargar, Y., Najarian, B., & Naami, A. (2008). Investigating the relationship between personality traits (emotion-seeking, expression, psychological hardiness), religious atitude, and marital satisfaction with educational problems. *Journal of Educational Sciences and Psychology of Shahid Chamran University of Ahvaz*, 3 (1):99- 120. (Persian)

The role of aggression, depression and psychological well-being of teachers in predicting academic achievement of students: A case of Tabriz city

S. Shahabi¹ & A. Jafari²

Abstract

The aim of this study is to determine the role of aggression, depression and psychological well-being of teachers in predicting academic achievement of guidance students. The research method is correlational. The population included all teachers and students in Tabriz city. The sample consisted of 100 teachers and 500 students selected by multi-stage cluster sampling. For the measurement of variables, Williams aggression questionnaire as well as Riffs depression and psychological well-being of scale were employed. The data were analyzed using Pearson correlation coefficient and multiple regression. The results showed that there is negative correlation between aggression, depression of teachers with student achievement, but there was positive relationship between the psychological well-being and academic achievement. Furthermore, the results of the regression analysis showed that about 26 percent of the variance in academic achievement is explained by the variables of physical aggression, verbal aggression, psychological well-being and depression. According to the beta values, psychological well-being, verbal aggression, physical aggression and depression are the strongest variable to predict student achievement. There is positive correlation between academic achievement and psychological well-being, but negative correlation between physical aggression, verbal and depression and academic achievement. Thus aggression, depression and psychological well-being of teachers can play a role in predicting academic achievement of students.

Keywords: Aggression, depression, psychological well-being, academic achievement

---

1 . **Corresponding author:** MA in Educational Psychology , Tabriz University
(sarah_shahabi65@yahoo.com)

2 . MA in Clinical Psychology, Tabriz University